

Dějiny divadla v písni aneb texty lekci

Dějiny divadla v písni aneb texty lekcí

1. lekce OD ANTIKY PO JEZUITY

Divadlo staré je jako sám svět.
Vždyť člověk sám je božím obrazem
a dítě učí se nápodobou –
dříve, než začne vyprávět,
už předvádí, co kolem vidí,
je kočkou, ptákem nebo psem,
štěká či vrčí zlobou,
opakuje řeč velkých lidí.

A o řeči teď bude řeč.

Vzpomeňme slavné řečníky
řecko-římské antiky.
Pak kde se vzal, tu se vzal herec,
jeden, dva, tři a taky chór,
herec udělal kotrmelec
a tím nastolil věčný spor,
z kterého kritik dodnes tyje:
Kdepak je místo pro humor?
Umění, to je tragédie!
Kde se jen zlehka otře fůr,
to je prý, dámy, komedie.
Divák? No, tomu je to fuk,
ten se buď baví nebo ne,
jen učiněný mameluk
chce hrát pro panstvo znužené.

Pravý um není třeba řadit
tam nebo tam,
poznáš ho sám,
když srdce buší jako zvon
a všechny složky spolu ladí,
jako by tu sám Apollón
struny své lryr měkce hladil.

To jako vína plný džbán
opájí duši harmonie,
volejte, jásejte, do všech stran,
že divadlo žije!

Však zpátky, zpátky k řecké skéné,
kde člověk s bohy v zápasu,
vavříny sklízí zasloužené
či mře, jak Psyché, pro krásu.

*Jen si tu lež,
nádhero spící,
teď zůstaneš
na věky krasavici,
má pomsta sladká je,
snad nemyslela sis,
že na mě vyzraješ,
jen si tu lež!*

{ Citace: Molière / Kobliščková / Lully /
Hanzlík / Geisslers: *Krásá střídá nádheru*,
režie Petr Hašek, premiéra 17. března 2018,
Divadlo VILA Štvanice; árie Venuše: Venušin
triumf }

Tu omámí tě nymfy plaché,
tam velké války končí krachem,
i sama Trója lehne prachem,
a smutek nosí Andromaché.

*Měla jsem svobodu, moc i muže
teď zbyla mi jen bolest, nuže,*

*vezme-li mi osud také syna,
pak bude to i moje vina
a já se přiznám: už nejsem matkou.*

{ Citace: A Bioni / A. Zeno / Geisslers:
Andromaché, režie Petr Hašek, premiéra
26. srpna 2005, Comodien Haus Kuks;
Andromaché }

Než naděješ se, je tu Řím,
a němý herec, zvaný mim,
a náměty, které se vryjí
do srdce jako dýka Lukrécie.

*Labuť zpívá dřív, než skoná,
píseň smrti pohřební,
útěchou mi budiž ona,
rozloučení hudební,
až má duše z těla odletí
a můj smutný konec zpečetí.*

{ Citace: Hanzlík / Rademin / Geisslers:
Římská Lukrécie, režie Petr Hašek, premiéra
3. září 2021, Divadlo VILA Štvanice, árie
Lukrécie }

Středověk za tím vším kreslí čáru
tlustou jako bůček na podnose,
kdo včera směle táhnul káru,
dnes aby se s bídou šťoural v nose!
Všecko to musí začít znova –

Církev si láme hlavu,
kam s divadlem, kam?
Co třeba do stánku božského slova?
Jevišťem ať je odteď chrám
na očích církevnímu stavu!

Námětem ať je Kristus pán
a divadlo součástí liturgie,
volejte, jásejte do všech stran,
že divadlo žije!

A tak vznikla hra liturgická!
Že však je divadlo zkrátka věc lidská,
brzy se dere z chrámu ven,
a divák čumí jako přimražen,
v plamenech pekelných se duše škvaří,
oheň a síra, kouř a smrad,
a hrubé vtipy, to akorát
se navenek poučně tváří,
lecjaká zvrhlost se do toho skryje:
zakažte už ty mystérie!!!

Nemůže vyrůst bez ladu a skladu,
je třeba o něj pečovat,
pěstujte bratři divadlo v Řádu,
takové divadlo Bůh má rád!
Kde hříšník dojde spasení
a svatý hříchu odolává,
nástrojem poznání ať je vcítění,
srdce ať prožije, co nechápe hlava.
Proto ať žáci hrají různé role
a kultivují mluvené slovo,
tak sepsal to sám svatý Ignác
pro Továřstvo Ježíšovo.

*Vládce nebes, soudce králů,
jenž netoužíš po ničím zkáze.
Zachraň ovci před záhubou.
Padni na zem duše.
Pros o milost hned
a zvažuj svůj trest.*

{ Citace: Campian / Geisslers: *Ambrosie*,
režie Petr Hašek, premiéra 26. srpna 2010,
kostel sv. Anny v Žirči }

Tak to byl Edmund Campian
a jeho sladká Ambrosie,
Volejte, jásejte do všech stran,
že divadlo žije!

2. lekce

ITALSKÁ KOMEDIE

*Račte blíže, račte blíže, krásné dámy a ctění
pánové, mé jméno je Johann Justinian a toto
jsou mé tři dcery...*

{ Citace: Koblischková / Hlaváč:
Jedem s medem!, režie Petr Hašek,
premiéra 24. srpna 2019, THEATRUM KUKS }

Jsmo zase zpátky na tržišti.
Všude je zmatek, všude je hluk,
kdejaký zvuk
se o hlas tříští
a chudý herec na jevišti,
jevišti, které tvoří vůz,
chystá se hrát svůj ostřílený kus.
Ten chatrný vůz
je domovem můz
a taky spousty hladových krků.
Na něm pak dají se do úprku,
když netrefí publika vkus.

*Jak se svět bude přede mnou třást, až vejde ve
známost můj nemilosrdný soud. Jsem otcem
bohů, chytřejší než celý svět, neboť jsem
oloupen o svůj rozum.*

Jé, rozum, já ho chytnu.

{ Citace: Rademin / Geisslers: Amor Tyrán,
režie Petr Hašek, premiéra 22. srpna 2002,
Comoedien Haus, THEATRUM KUKS,
Asfalidés a Aramech }

Tolik bdy a pohrdání...
než právě o tom, milé paní,
bude dnes naše povídání –
jak došla uznání herecká cháska
a divadlo – má láska –
konečně uměním se zvalo.
Jak se to tedy vlastně stalo?

Vzete, že tím startem
byla commedia dell'arte!

Neboli komedie typů,
chcete-li, komedie masek.

Ach, toho vtipu,
těch lásek!

Graziano:
Nejmizernější pane Pantofolone.

Magnifico:
*Pane zahnojený Holinkone, jak to se mnou
mluvíte? Nejste náhodou doktor?*

Graziano:
Ano, knihám a doktorům natruc.

Magnifico:
Kdo byl ten blbec, co vám ten doktorát udělil?

Graziano:
*Udělil jsem si ho sám, pane. Tralala, le le le.
Já jsem doktor a vy ne.*

Magnifico:
*Nezpívejte, krucinál, nebo si budu muset vzít
deštník.*

Graziano:
Proč?

Magnifico:
Protože když zpíváte, padají ropuchy.

{ Citace: Andreini / Geisslers:
Dvě komedie v komedii, režie Petr Hašek,
premiéra 1. srpna 2014, Moravský Parnas
J. G. Gettnera v Mikulově, začátek první
vložené komedie: Pantalón a Dottore }

Kdo však chtěl opustit zábavu pokleslou,
musel se mistrně naučit řemeslo,
čím dál tím líp
zvládat svůj typ,
pohyby, gestiku, intonaci,
z rukávu sypat humorná lazzi.

Od roku 1545
se herecké trupy
začaly kupit
a dobývat kulturní svět!
Gelosì, Accesi, Confidenti
získali koncesì
pro svoji profesi,
konečně dočkali se renty
pro talenty.

A nyní pozor! Převratná změna!
Na scénu vstupuje: žena!

Tady nám vcelku přijde vhod
vzpomenout skromně jeden rod,
*jenž vyvedl herečku ženu
z ponížení a nejistot...*

{ Citace: Andreini / Koblišchková / Hlaváč:
Magdaléna lascivní a kající, režie Petr Hašek,
premiéra 12. prosince 2015, Divadlo VILA
Štvanice; závěrečná píseň – „Medailonek“ }

Nebyl to, přátelé, nikdo jiný
než-li rod jménem Andreini!

Z něj vzešla slavná Isabella,
divadlu dala se, co vzor!
A srdce, která rozechvěla,
toužila mířit za obzor.

{ Citace: Andreini / Koblišchková / Hlaváč:
Magdaléna lascivní a kající, režie Petr Hašek,
premiéra 12. prosince 2015, Divadlo VILA
Štvanice; závěrečná píseň – „Medailonek“ }

Své jméno Isabella dala
postavě první milovnice,
škoda, ta diva
už není živa,
už není živa více.

Z divadla, co vzešlo z ulice
stala se nakonec italská tradice.
Díky ti, díky, Itálie
tvůj odkaz v divadle navěky přežije!

A vedle toho byla tu i ta
commedia erudita.

Třibil se jazyk, verš a styl,
kdo na tom opět měl svůj díl?
No přece Giovanni Battista Andreini!

*Ó Ceccobambulis, skvělý muži, poníženě se na
vás obracím s prosbou copulare filiam meam.*

Cože?

{ Citace: Andreini / Geisslers:
Dvě komedie v komedii, režie Petr Hašek,
premiéra 1. srpna 2014, Moravský Parnas
J. G. Gettnera v Mikulově, začátek druhé
vložené komedie: Arminia v roli pedanta }

Tady nám vcelku přišlo vhod
vzpomenout skromně jeden rod.

A co bude dál?

To budoucnost bych předvídal.
Řekl bych ale,
že vytrvale
komedie a její typy
budou se trefovat svými šípy
do velkých srdcervoucích dramát.
Nechci vás klamat,

ale krátce:
vmísí se ba i do hauptakce,
to skrze postavu různých jmen
lid bude jistě spokojen,
že Hanswurst –
Prase!

{ Citace: *Don Juan aneb Strašlivé hodování*,
režie Petr Hašek, premiéra 5. června 2002
v Městských divadlech pražských }

nebo Pickelhering...
vyváží vážnost deklamace.

Z divadla, co vzešlo z ulice
stala se nakonec italská tradice.
Díky ti, díky, Itálie
tvůj odkaz v divadle navěky přežije!

3. lekce

CO JE TO OPERA?

Mé milé dámy, kterápak z vás to ví,
co je to opera?

Co je to opera?
No to je divadlo.

No to mě podrž,
jak duchaplné.

Kde se místo povídání zpívá.

No to je lepší.

Když se nic neposere.

Zážitek. Slavnostní okamžik.

Když se to podaří.

Tak velkolepá a povznášející,
zároveň snobistická a regresivní,
nesmírně nabubřelá a okázalá,
za vlasy přitažená,
přes to milovaná
a dotovaná, zásadně prodělečná,
přesto je katarzivním uměním.
Protože se v ní setkávají formy.
Spíše jen setkávají,
někdy se v celku mívají,
někdy se i utkávají,
je to často dílo náhody,
zkrátka úspěch
není nikdy zaručen.

Bez mikráků musí pět.
Není tomu rozumět.
Zpěváci jsou samej špek.
Dlouhý je to jako věk.

Opera to je,
když zavřeš oči
a ponoříš se
do hloubky tónů.

Přesto se nám to líbí,
i když má to svý chyby.

Mě to třeba vůbec ani trochu nezajímá.

Opera je vše, co emoce nejvíce ždímá,
sloučené ve formě zpívaného divadla.

Necháš se unést
árií tklivou.

Přesto se nám to líbí,
i když má to svý chyby.

Když se to zadaří.
Ve štukovanejch barácích.
Jó, na tom štku fakt trvám.

Kašírka, samet, zlatej štuk.
Ve štukovanejch barácích.

Kašírka, samet, zlatej štuk.
Jó, na tom štku fakt trvám.
I vůni divadelní zatuchliny dobře znám,
přesto se mi po ní stýská.

Opera je vrcholem divadelního žánru
a formy a umění vůbec.
Protože se v ní setkávají formy
vrcholně umělecké:
hudba, poezie, tanec i výtvarné umění,
architektura a když se k tomu ještě přidá
situace,
vzniká vrcholná syntetická tvorba lidského
druhu.

Tak, co to asi může být?

Opera to je,
když zavřeš oči
a ponoříš se
do hloubky tónů,
necháš se unášet
tklivou árií,
necháš se unášet tklivou árií.

A máš husinu až na prdeli.

{ Text třetí lekce jsou odpovědi ankety mezi členy souboru Geisslers Hofcomoedianten na otázku: Co je to opera? Při zhudebňování upravil a rozvinul Tomáš Hanzlík. }